

Obrana KDH

(1992)

Článok Imricha Kružliaka v Literárnom týždenníku 43/92 (Problémy kresťanskej politiky) je vlastne pre KDH lichotivý. Imrich Kružliak píše o problémoch kresťanskej politiky na Slovensku a píše iba o KDH. Áno, kresťanská politika na Slovensku je KDH a KDH je kresťanskou politikou na Slovensku. Problémy KDH tak trochu odzrkadľujú problémy kresťanstva na postkomunistickom Slovensku.

Po novembrovom ústupe komunizmu vzniklo KDH s neobyčajnou vnútornou dynamikou. Na výzvu sa zakladali kresťanskodemokratické kluby v mestách i na dedinách a KDH bolo jedinou stranou, ktorá vznikla zdola. V prieskumoch verejnej mienky sme rýchlo stúpali, čoskoro sme prekonalí vtedajšiu silu VPN a všeobecne sa nám prisudzovalo víťazstvo, ktoré sme nakoniec nedosiahli. Za rýchly počiatočný vzostup vďačí KDH spojeniu dvoch ideových a politických zdrojov. Jeden z nich označím ako odkaz HSLS, druhý ako model moderných západoeurópskych kresťanských demokracií.

Málokto z nás si vtedy uvedomoval, že tieto dva zdroje vedľa seba v jednom politickom hnutí dlho nevydržia. Pod odkazom HSLS rozumiem odkaz celého obdobia jej existencie, nie iba záverečného. Tento odkaz v sebe obsahoval návrhy, aby si KDH dalo do programu samostatnosť Slovenska alebo aspoň konfederáciu, užšie napojenie na cirkevnú hierarchiu a zahľadenosť do kultúrneho a sociálneho obrazu Slovenska z prvej polovice tohto storočia. Táto predstava

o politike KDĤ mechanicky nadväzovala na slovenskú kresťanskú politiku, povedzme z roku 1946, na ktorej mal svoj významný podiel aj Imrich Kružliak. Túto predstavu o politike potvrdzovali fakty, že už pred novembrom 1989 naši aktivisti v samizdatových časopisoch, na pútiach a inak udržiavali a rozvíjali slovenskú národnú myšlienku, úzko spolupracovali s cirkevnou hierarchiou a už vtedy ešte s tajným biskupom Korcom aj ďalšími. Možno túto predstavu posilňovalo aj moje rodinné zázemie.

Líniu, nadväzujúcu na súčasné kresťanskodemokratické strany na Západe, posilňoval predovšetkým úspech týchto strán vo vlastných krajinách, posilňovali ich kontakty, ktoré sme hneď od začiatku s týmito stranami nadviazali, naša výslovná orientácia na tieto strany a ich programy, prijateľnosť modernej kresťanskodemokratickej politickej línie aj u nášho obyvateľstva. Politická línia súčasnej západnej kresťanskej demokracie zdôrazňovala národný základ politiky, ale odmietala separatizmus, bola nábožensky zakotvená, ale uchovávala autonómny vzťah politickej strany a cirkvi. Kultúrnu, sociálnu aj hospodársku politiku chce ovplyvňovať v celoštátnom rámci, ale uvedomuje si, že nemôže používať na ovplyvňovanie administratívne zásahy.

Súťaž týchto dvoch koncepcií v KDĤ trvala až do odchodu SKDĤ (teraz KSÚ – pozn. red.) v marci tohto roku. Po odchode SKDĤ výrazne zosilnela v KDĤ línia orientovaná na európske kresťanské demokracie. Volebné výsledky ukázali, že aj keď oslabená, táto línia je v slovenskej kresťanskej politike prevažujúca, najsilnejšia.

Imrich Kružliak vyčíta KDĤ, že je príliš kresťanské a málo národné. Nuž, dejiny učia, že dva princípy dokážu stmeliť ľudí najsilnejšie – náboženstvo a národ. Ideálne je, ak oba princípy sú v súlade. KDĤ sa pokúša dať ich do súladu a ich vzájomný pomer hľadá. Slovensko je kresťanské a je celkom prirodzené, ak sú v KDĤ kresťania či ľudia menej praktizujúci svoje kresťanstvo. Všetci majú v KDĤ svoje miesto, a KDĤ im umožňuje politicky presadzovať svoje názory.

Politická realita nakoniec aj tak obrúsi krajnosti a umožní, aby sa presadil realistický stred. Ale demokracia na Slovensku si vyžaduje, aby aj radikálni kresťania mali možnosť uplatniť svoj hlas. Cirkevné školy presadzujeme tam, kde prihlásené deti zaplnia aspoň jednu školu. Mimochodom, doterajšie skúsenosti ukazujú, že cirkevné školy majú spravidla vyššiu úroveň než štátne školy v meste. Presadzujeme vrátenie majetku cirkvám, pretože je to spravodlivé a zodpovedá to logike vracania majetku pôvodným vlastníkovi. Počet umelých prerušení tehotenstva v pomere k počtu obyvateľstva patrí na Slovensku k najvyšším na svete. Už aj v takej liberálnej krajine, ako je USA, zistili, že vysoký počet umelých prerušení tehotenstiev je jednoducho aktuálnym spoločenským problémom a hľadajú riešenie. KDĽ sa snaží dosiahnuť zníženie počtu umelých prerušení tehotenstiev a je len otázkou času, kedy to pochopia aj ďalšie politické strany.

Nejde len o návrhy zákonov a politiku uplatňovanú prostredníctvom štátu. Naše odborové zväzy, naši aktivisti a nakoniec aj naše kluby po Slovensku rozširujú kresťanskú infraštruktúru na všetkých úrovniach, mimo vlastného rámca cirkví. Žiadna iná strana alebo iná organizácia na Slovensku nedokázala rozvinúť také aktivity. Áno, je pre KDĽ problémom prekročiť rámec len pomerne aktívnych kresťanov a oslovíť širšie vrstvy spoločnosti. Veľmi sa o to usilujeme. Terajšie opozičné postavenie nám na to dáva šancu. Inteligencia so sklonom k liberalizmu má možnosť sa presvedčiť, že nestačí mať len logicky vyzerajúce nápady, ale treba mať aj spoločenskú silu, jednoducho množstvo ľudí schopných presadzovať nápady do politiky. Tým spoľahlivejším množstvom ľudí na Slovensku sú kresťania. A aj logika nápadov je odlišná, ak vychádza z momentálnych kritérií, alebo z kritérií dlhšej historickej perspektívy. Komunistický model usporiadania spoločnosti sa vo svojej dobe javil ako logický, a kam sa podel? A rovnako sa pominuli mnohé iné, logicky vyzerajúce projekty. Pred voľbami v roku 1990 niektorí aktivisti VPN rozširovali o KDĽ, že KDĽ nemá osobnosti, a preto nemôže viesť

Slovensko. Nuž, kde sú osobnosti vtedajšieho VPN, kde je samotné VPN? Inak najväčšmi to vtedy tvrdil práve Vladimír Mečiar, hoci jeho súčasná vláda nie je prehliadkou osobností.

Kresťanstvo dodáva Slovensku univerzálnu dimenziu, bez neho zostáva Slovensko iba malou krajinou s nejasným smerovaním.

V univerzalite kresťanstva vystupujú národy. Slovenský národ je jedným z nich a patrí skôr k menším. Samozrejme, slovenský národ má právo na sebaurčenie. Riešenie slovenskej otázky je dosť komplikované a vyžaduje starostlivý postup. Nech je ilustráciou na toto tvrdenie krátke trvanie doterajších slovenských vzopätí. Ak ich spätne sledujeme do minulosti, potom vzopätie v roku 1968 trvalo od januára 1968 do apríla 1969, do zosadenia Alexandra Dubčeka z funkcie generálneho tajomníka ÚV KSČ, čiže ani nie poldruha roka. Predtým možno považovať za vzopätie obdobie od víťazných volieb v máji roku 1946 do zatknutia Kempného a Bugára a odhalenie tzv. slovenského sprisahania v septembri 1947, čiže opäť necelého poldruha roka. Povstanie v roku 1944 trvalo dva mesiace a ďalej to už bol iba ústupový boj. Ak z formálneho hľadiska zarátame aj Slovenskú republiku v rokoch 1939 – 1945, trvala šesť rokov. Matičné obdobie 1863 – 1867 trvalo štyri roky, štúrovske povstanie povedzme dva roky. Medzi týmito obdobiami sú vždy desaťročia národného útlmu, na ktorých nič nemení horúčkovitá aktivita jednotlivcov.

KDH ide o perspektívne a trvalé riešenie slovenskej otázky, nie iba o krátkodobé vzopätie. Perspektívne a trvalé riešenie slovenskej otázky je iba riešením v európskom kontexte. Riešením v európskom kontexte bola koncepcia „hviezdička a stolička“, akokoľvek sa nad ňou Kružliak usmieva.

Slovensko má pred sebou dve cesty, jedna je cestou autoritárskeho Slovenska. Slovenska, ktoré si dostatočne neverí, a preto sa spolieha iba na úzky kruh presvedčených a odhodlaných alebo aspoň hlasno kričiacich. Takéto Slovensko absolutizuje národ a vylučuje z neho každého, kto uplatňuje na dianie aj iné kritériá

než úzko národné. Toto Slovensko potrebuje mať vždy nepriateľa doma aj vonku, aby mohlo udržiavať v pohotovosti svojich verných a odôvodňovať vytlačanie všetkých iných. V propagande zakrýva protikladnosť každého riešenia a bombasticky ohlasuje iba kladné stránky jedného riešenia. Je to Slovensko totalitného štýlu v politike a byzantského v propagande.

Druhá cesta je cestou mnohorakého Slovenska. Mnohoraké Slovensko nepresadzuje riešenia, ktoré neschválila väčšina, napríklad samostatnosť, ale necháva riešenia organickým spôsobom dozrievať do ich najlepšej podoby. Pretože ľudí k ničomu nenúti, môže im dôverovať. Verí v silu národnej myšlienky, a preto si je isté, že národ sa presadí. Môže zostať demokratické, dokáže si vypočuť oponentov, hlasuje síce proti nim, ale nepoužíva administratívne obmedzenia. Dosiahnuté riešenia sú trvalými, pretože sa opierajú o silu väčšiny a pokojný organický vývoj.

KDH je za druhú cestu. Hlasovalo proti deklarácii o zvrchovanosti Slovenska, aj proti predloženému návrhu Ústavy SR, pretože zatahovali Slovensko na falošnú prvú cestu. HZDS bombasticky deklarovalo zvrchovanosť Slovenska, ale keď išlo o prvý vážny problém Slovenska – Gabčíkovo, vyhovorilo sa zo svojej zodpovednosti a presúvalo problém na federálnu vládu. HZDS deklarovalo zvrchovanosť Slovenska, ale keď išlo o hlavný znak zvrchovanosti – armádu, bolo proti deleniu doterajšej armády, pretože si uvedomovalo hospodársku neschopnosť Slovenska budovať v krátkom čase technicky zabezpečenú armádu.

Počas minulých vlád navštívili Slovensko najvyšší štátni predstavitelia Európy, zvrchované Slovensko zatiaľ nenavštívil nikto. Predsedu vlády zvrchovaného Slovenska pozval zatiaľ na návštevu iba jediný ústavný činiteľ zo zahraničia, predseda vlády Maďarska, na ktoré Vladimír Mečiar tolko hromzí. Žiadny iný ústavný činiteľ Vladimíra Mečiara nepozval na návštevu. KDH malo pochybnosti o priebehu ekonomickej reformy, ale kým nevedelo sformulovať vlastné riešenia, aspoň čiastkové, nezastavovali sme ekonomickú

reformu. HZDS kritizovalo tzv. Klausovu reformu, ale samo doteraz nebolo schopné vypracovať iný koncept reformy. Napriek tomu reformu zastavilo. Privatizácia od nástupu novej vlády do písania tohto článku nepokračuje. Zabrzdená ekonomická reforma povedie k sociálnym búrkam. Tých sa Vladimír Mečiar bojí a obviňuje z nich svojich oponentov, zhodou okolností najväčšími SDL. Takáto politika povedie predovšetkým k tlakom na HZDS, ktoré za ňu zodpovedá.

V apríli 1991 novovznikajúce HZDS rozštiepilo VPN. To bolo základnou príčinou odvolania Vladimíra Mečiara z funkcie predsedu vlády. Ak by bol zostal vo funkcii predsedu vlády, uskutočňoval by v časovom predstihu to, čo uskutočňuje dnes. Nech si každý odpovie sám pre seba, či by to bola výhoda pre Slovensko. Pre KDH neprichádzalo do úvahy, aby sa vtedy pridalo k HZDS, ostatne, ani tak by nová vláda nemala v SNR väčšinu. Vladimír Mečiar mal jednoducho menšinu v parlamente, preto bol odvolaný. Nevie, čo je na tom neludské.

V súčasnosti sa rozhoduje o geopolitickom začlenení krajín strednej Európy. Rozhoduje sa aj o budúcom začlenení Slovenska. KDH je najspôsobilejšie priviesť Slovensko do Európskeho spoločenstva a zároveň udržať spojivo s Východom aj Juhom. KDH je nositeľom dobrého obrazu Slovenska v zahraničí. Pre doterajšiu politiku.

Bratislava 16. novembra 1992